

Załącznik do Uchwały Nr XXIV/160/08
Rady Gminy w Nędzy
z dnia 30 czerwca 2008 roku

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
dla Gminy Nędza
na lata 2008 – 2013**

Nędza, Maj 2008

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	5
CEL GŁÓWNY PROGRAMU	8
CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU	8
KIERUNKI DZIAŁAŃ	8
ZAŁOŻENIA PROGRAMU	9
ODBIORCY PROGRAMU- grupy docelowe	9
METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU	9
PRZEWIDYWANE EFEKTY	10
REALIZATORZY	11
HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	11
FINANSOWANIE PROGRAMU	11
SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY	12

I. WSTĘP

Program Aktywności Lokalnej określa kierunki działań w zakresie Aktywizacji Lokalnej mieszkańców terenu Gminy Nędza, mające na celu wzmocnienie podmiotowości obywateli gminy oraz ich wspólnot, jak również stworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego, wzmacnianiu spójności społecznej i terytorialnej na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Nędza jest odpowiedzią na cel, jaki został nakreślony w Strategii Lizbońskiej dotyczący spójności społecznej i realizujący się w kształtowaniu nowego aktywnego państwa socjalnego. W tym wymiarze „konieczne staje się, więc inwestowanie w kapitał ludzki oraz kapitał społeczny, czyli inwestowanie w ludzi i w budowanie związków między nimi, w ich wzajemne zaufanie i zaangażowanie w sprawy wspólnoty, a więc to, co jest na równi z kapitałem finansowym podstawą rozwoju lokalnego. Poczucie tożsamości, przynależności i zaangażowania na rzecz małej ojczyzny jest podstawą świadomego obywatelstwa.”¹

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Nędza jest dokumentem inaugurującym proces programowych działań służących kształtowaniu warunków sprzyjających powstawaniu więzi społecznych na terenie gminy – a szerzej – kapitału społecznego w myśl, iż „Podstawą społeczeństwa obywatelskiego są jego obywatele, świadomi swych praw i obowiązków, zaangażowani w działania na rzecz dobra wspólnego, zdolni do osobistej odpowiedzialności za los swój i los wspólnoty na wszystkich poziomach życia społecznego.”²

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Nędza jest też odpowiedzią na wyzwania stawiane w Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015, w której czytamy:

„Jednym z elementów Strategii jest budowanie zintegrowanych i obywatelsko świadomych wspólnot przede wszystkim na poziomie lokalnym. Ważne jest wspieranie inicjatyw w zakresie lokalnego rozwoju ./ Istotnym celem rządu i samorządu terytorialnego powinno być umacnianie kapitału społecznego oraz wspieranie społeczeństwa

¹ **Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2007-2013, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej**

² Ibidem.

obywatelskiego – możliwości artykulacji interesów i potrzeb obywateli oraz działania na rzecz ich realizacji m.in. poprzez społeczną samoorganizację. Potrzebne będzie kształtowanie infrastruktury obywatelskiej takiej, jak np. centra wolontariatu, dostęp do bezpłatnego poradnictwa obywatelskiego i informacji oraz miejsca, gdzie inkubować się mogą inicjatywy obywatelskie. System ładu publicznego i bezpieczeństwa będzie oparty o współpracę władz centralnych z samorządem terytorialnym oraz wspólnotami lokalnymi.”

II. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Program Aktywności Lokalnej wskazuje na problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych oraz wyznacza kierunki działań mających na celu poprawę sytuacji w tym zakresie i określa mechanizmy wzmacniające efektywność zmian. Dokument ten stanowi uzupełnienie Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nędza na lata 2005 – 2010. Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w ogólnopolskich dokumentach strategicznych, takich jak:

- ***USTAWĄ Z DNIA 12 MARCA 2004 R. O POMOCY SPOŁECZNEJ***

(art. 3 pkt.2), który mówi:

„Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art.2 ust.1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz **ich integracji ze środowiskiem.**”

- ***STRATEGIA ROZWOJU KRAJU NA LATA 2007 – 2015***

W której czytamy str 21:

„Chcemy, aby polska była państwem obywatelskim, obfitującym w zróżnicowane formy lokalnej i ponadlokalnej aktywności obywatelskiej, opierającym się na dialogu i współpracy, promującym działalność organizacji pozarządowych i dążącym do najszerszego ich udziału w życiu społecznym.”

- ***NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA POLSKI***

Celem założonym w powyższej jest str.10:

„wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale marginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie”

Cel ten ma być osiągnięty przez str. 11:

„zachęcanie wszystkich obywateli do społecznej odpowiedzialności i aktywnego zaangażowania w walce przeciw społecznemu wykluczeniu”

str. 64:

„Promowanie i motywowanie do działania przez same osoby zagrożone wykluczeniem lub wykluczone.

Promowanie i motywowanie do pracy społecznej na rzecz integracji swego środowiska, pomocy osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz samopomocy.”

- ***STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013***

W której czytamy str 21:

„Celami Strategii Polityki Społecznej rządu w latach 2007 – 2013 jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli.”

Cele te będą realizowane poprzez /str. 38-39/:

„kształtowanie świadomości obywatelskiej; promocję działań prospołecznych (wolontariatu, filantropii); wspieranie inicjatyw lokalnych, jako formy skutecznego rozwiązywania problemów lokalnych; aktywizację

wspólnot na rzecz uczestnictwa w życiu publicznym; wspieranie samopomocowych form rozwiązywania problemów społecznych.”

- ***NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 WSPIERAJĄCE
WZROST GOSPODARCZY I ZATRUDNIENIE***

W której czytamy str.40:

„**Spółczesność obywatelskie** – stworzenie trzeciej, poza sferą publiczną i biznesową, przestrzeni, dla aktywności obywatelskiej, w której mogą funkcjonować instytucje, organizacje, grupy społeczne i jednostki, które mają poczucie współzależności dobrowolnie współdziałają ze sobą na rzecz realizacji wspólnych interesów, podnoszenia jakości życia poszczególnych ludzi oraz społeczeństwa jako całości.”

- ***PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI NA LATA 2007 – 2013***

W którym mowa o instrumentach integracyjnych (projekt) str. 33:

”Ważnym narzędziem na rzecz **integracji lokalnej jest projekt CAL** (Centra Aktywności Lokalnej) wspierający aktywizację społeczną”

- ***STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO lata 2000 – 2020***

W której czytamy str.75:

„CEL STRATEGICZNY I:

Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”

- ***STRATEGIA ROZWOJU GMINY NĘDZA NA LATA 2005 – 2010***

W której czytamy str.18:

„Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia (OBSZAR PRIORYTETOWY: SPOŁECZEŃSTWO).”

- ***STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY NĘDZA NA LATA 2005 – 2010***

W którym mowa o aktywowaniu społeczności lokalnej str. 62:

„Cel strategiczny 1

Aktywizowanie lokalnej społeczności do wolontariatu i inicjatyw obywatelskich

Cele operacyjne:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.”

W dokumentach tych zakłada się realizację działań służących rozwojowi społeczno – gospodarczemu kraju, a co za tym idzie – podniesienie poziomu jakości życia obywateli.

Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty oraz działających w jej ramach instytucji i organizacji. Podkreśla się znaczenie kapitału ludzkiego,

czyli zasobu wiedzy, umiejętności i potencjału, jaki tkwi w każdym człowieku. Kluczowym wyzwaniem jest **przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu**, które oznacza **brak lub ograniczenie** możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych oraz rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, w szczególności zaś dla ubogich. Wykluczenie społeczne oznacza wyłączenie z życia społecznego. Zjawisko to zagraża wielu osobom czy grupom, w tym: długotrwale bezrobotnym, matkom samotnie wychowującym dzieci, niepełnosprawnym, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo oraz wychowujących się poza rodziną, bezdomnym, uzależnionym. Należy jednak pamiętać, że nawet najlepiej zorganizowana pomoc nie rozwiąże w pełni istniejących problemów oraz nie zapobiegnie wykluczeniu społecznemu. Konieczne jest, bowiem zwiększenie aktywności osób wykluczonych i włączenie w proces naprawczy oraz zapewnienie ze strony społeczności, w której toczy się życie. Żaden człowiek nie żyje w odosobnieniu, lecz funkcjonuje w różnych relacjach i uwarunkowaniach, a jego sytuacja jest uzależniona od wielu podmiotów funkcjonujących w bliższym i dalszym otoczeniu. Pracując z osobą czy rodziną nie można ich oddzielić od środowiska, w którym żyją. W nim, bowiem mogą tkwić korzenie problemu. Dobrze zorganizowana i aktywna społeczność lokalna to jeden z największych sojuszników w procesie rozwiązywania problemów. Może ona zareagować, gdy komuś dzieje się krzywda, może wesprzeć tych, którzy się znajdują w trudnej sytuacji. Dlatego właśnie konieczne jest podejmowanie zintegrowanych działań, których celem jest uaktywnienie nie tylko pojedynczych osób, ale także grup i społeczności lokalnych, które należy ożywić i pobudzić w nich poczucie odpowiedzialności za siebie i innych zwłaszcza tych najsłabszych. Pomocny w tym zakresie jest Program Aktywności Lokalnej, który zakłada wspólne działania lokalnych podmiotów na rzecz uaktywnienia i pobudzenia potencjału grup oraz społeczności lokalnych, a także włączanie ich w życie społeczne. Przedsięwzięcia w tym zakresie będą ukierunkowane na organizowanie społeczności lokalnych poprzez edukację społeczną, inicjowanie grup samopomocowych, zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, promowanie działań wolontarystycznych, udostępnianie informacji o dostępnych usługach, budowanie pozytywnych związków między członkami społeczności.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Nędza jest niezbędnym dokumentem do realizacji projektów systemowych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach **Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII - „Promocja Integracji Społecznej”**.

III. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Zwiększenie aktywności mieszkańców gminy, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, a tym samym zwiększenie ich potencjału rozwojowego.

IV. CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

1. Stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej;
2. Wsparcie postaw obywatelskich poprzez promocję działań prospołecznych, dostęp do informacji o uprawnieniach oraz edukację;
3. Aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia.
4. Poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych;

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele programu realizowane będą poprzez podejmowanie następujących działań:

1. promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną;
2. promowanie i wspieranie projektów realizowanych w partnerstwie;
3. otwarcie instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością;
4. wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw;
5. wspieranie lokalnych liderów poprzez pomoc techniczną i dostęp do informacji;
6. poprawa dostępu do informacji publicznej;
7. wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocy, grup edukacyjnych;

Systematyczne badanie potrzeb mieszkańców;

- pomoc w poszukiwaniu środków finansowych z innych źródeł niż budżet Urzędu Gminy;

- inne, wynikające z aktualnych potrzeb i zgodne z celami Programu.

VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU:

1. otwartość instytucji publicznych na potrzeby środowiska lokalnego;
2. współpraca wszelkich instytucji i służb;
3. angażowanie lokalnej społeczności;
4. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
5. podejmowanie działań wielokierunkowych.

VII. ODBIORCY PROGRAMU - GRUPY DOCELOWE

Program skierowany jest do:

1. społeczności lokalnych, obejmujących osoby zamieszkałe na pewnej przestrzeni obejmującej obszar dzielnicy, osiedla, ulicy itp.
2. poszczególnych grup społecznych na terenie Gminy Nędza,
3. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
4. osób pozostających w otoczeniu klientów pomocy społecznej,

Działania w ramach Programu adresowane będą w szczególności do osób i społeczności wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym min. do osób bezrobotnych, osób opuszczających zakłady karne, rodziców niewydolnych wychowawczo, społecznie i ekonomicznie, emerytów, rencistów, osób starszych i niepełnosprawnych, do osób i rodzin z problemem alkoholowym doświadczających przemocy oraz wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze lub rodziny zastępcze.

VIII. METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU

W ramach programu przewiduje się zastosowanie:

1. Środowiskowej pracy socjalnej – działania realizowane przez pracownika socjalnego mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

2. Instrumentów aktywnej integracji – to szereg instrumentów aktywizacyjnych z zakresu aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej, o której mowa w zasadach przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013.
3. Działań o charakterze środowiskowym – to inicjatywy integrujące, obejmujące między innymi badania, opracowania, analizy, edukację społeczną i obywatelską, spotkania, konsultacje, debaty, organizowanie i inspirowanie do udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

IX. PRZEWIDYWANE EFEKTY

1. usprawnienie przepływu i dostępu do informacji;
2. planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców;
3. skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie istniejących zasobów;
4. zmniejszenie kosztów finansowych realizowanych zadań;
5. stworzenie płaszczyzny zaangażowania mieszkańców;
6. podwyższenie jakości realizowanych zadań;
7. wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności za procesy w niej zachodzące;
8. wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania działań środowiskowych;
9. powstanie lokalnych grup działania;
10. powstanie nowych organizacji pozarządowych;
11. realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności;
12. aktywizacja osób wykluczonych;
13. stały monitoring potrzeb środowiska;
14. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

X. REALIZATORZY

Realizatorami zadań programu są:

- Urząd Gminy Nędza
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Nędzy
- pozostałe jednostki organizacyjne i pomocnicze
- organizacje pozarządowe

XI. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

- 1) Rozpoznanie środowiska lokalnego w formie „badania i działania”:
- 2) Rozwijanie komunikacji społecznej w środowisku:
- 3) Budowanie lokalnego partnerstwa
- 4) Aktywizacja i mobilizacja mieszkańców do rozwiązywania grupowych i środowiskowych problemów
- 5) Prowadzenie nieformalnej edukacji dorosłych i młodzieży
- 6) Prowadzenie działań na rzecz integracji środowiska lokalnego

XII. FINANSOWANIE PROGRAMU

- środki unijne – Program Operacyjny kapitał Ludzki – projekty systemowe dla Ośrodków Pomocy Społecznej

Wskazane w Programie Aktywności Lokalnej działania, które będą realizowane w kontekście wykorzystania funduszy z Unii Europejskiej w latach 2007-2013 w ramach projektów systemowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 przewidzianych dla Ośrodków Pomocy Społecznej, w obszarze Priorytetu VII Promocja integracji społecznej: Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, działania 7.1 i poddziałania: 7.1.1: Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej stanowią podstawę do konstruowania montażu finansowego oraz przygotowania aplikacji o wsparcie finansowe wskazanych projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w ramach projektów systemowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 przewidzianych dla Ośrodków Pomocy Społecznej.

- środki własne gminy

- środki własne podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej
- sponsorzy.

XIII. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY

Monitorowanie projektów realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej odbywać się będzie systematycznie w trakcie trwania projektu na potrzeby zarządzania projektem oraz podejmowania decyzji – na bazie stworzonej w harmonogramie listy wskaźników monitorowania. Celem bieżącego monitoringu będzie:

- pomiar osiaganego postępu w projekcie i porównywanie go z założonym planem
- wskazanie na ewentualną potrzebę podjęcia działań korygujących

Zarówno ocena jak i ewaluacja poszczególnych projektów w ramach Programu Aktywności Lokalnej /w odpowiedzi na pytanie czy projekt osiągnął zakładane cele/ następuje każdorazowo po zakończeniu realizacji projektu w odniesieniu do zakładanych w harmonogramie rezultatów /najpóźniej na koniec roku kalendarzowego/. Dokonuje jej instytucja realizującą projekt.

- Coroczne sprawozdanie z działań w ramach niniejszego Programu będzie przekazywane Wójtowi Gminy Nędza oraz Radzie Gminy
- O projektach podejmowanych w ramach PAL realizatorzy będą informowali Wójta oraz Radę Gminy

Na koniec okresu programowania zostanie dokonane podsumowanie i ocena efektywności Programu Aktywności Lokalnej w postaci raportu końcowego opracowanego przez zespół realizatorów programu.

Niniejszy dokument został przygotowany przez:

Gminy i Ośrodek Pomocy Społecznej w Nędzy

Nędza, dnia 28 maj 2008 r.